Kazanım: Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıklarına ve bu uğurda gösterdiği özveriye kanıtlar gösterir.

Hatay Neden Ayrı Kaldı?

İşgalden Ankara Antlaşması'na

I. Dünya Savaşı'nın sonunda Osmanlı Devleti **Mondros Ateşkes Antlaşması'nı** imzalayınca İtilaf Devletleri Anadolu'yu işgale başladı. İngiltere ile Fransa arasındaki **gizli antlaşmalar** sonucunda Antakya ve İskenderun'u içine alan **Hatay** bölgesi **Fransızlarca** işgal edildi. Millî Mücadele'de **Sakarya Meydan Muharebesi'nden** sonra TBMM Hükûmeti ile Fransa arasında **20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması** imzalandı.

DİKKAT!

Hatay **Misakımillî sınırları içindeydi**. Ankara Antlaşması'yla Fransız mandasındaki Suriye'de kalınca Misakımillî'den **taviz verilen ikinci yer** oldu (ilki Batum).

Ankara Antlaşması (1921): Fransa ne verdi?	Hatay için hangi haklar alındı?
Adana, Mersin, Osmaniye, Kilis ve Antep'ten **çekilmeyi** kabul etti.	Hatay'da **özel bir yönetim** (özerk idare) kurulacak.
Mersin Limanı'nı Türkiye'ye iade etti.	Bölgedeki Türklere **geniş haklar** tanınacak; Türk kültürünü geliştirmek için her kolaylık sağlanacak; Türk okullarında **Türkçe öğretim** yapılacak.
TBMM'ye **harp malzemesi** verdi.	**Türkçe** resmî dil olacak; Hatay için **özel bir bayrak** belirlenecek.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Atatürk, "Kırk asırlık Türk yurdu"nun anavatan dışında kalmasını **hiçbir zaman kabullenmedi**; o günün şartlarında yapılabilecek en iyisini yapıp Hatay için **özel haklar** aldı.

Tayfur Sökmen ile görüşme (2 Kasım 1921)

Mustafa Kemal Paşa, kendisini ziyaret eden Tayfur (Sökmen) Bey ve arkadaşlarına şöyle dedi: "... İşgal ettikleri Adana, Mersin, Osmaniye, Kilis, Antep'i tahliye edecek ve bize harp malzemesi de verecekler. En mühimi Mersin Limanı'nı bize iade edecekler. Bu arada İskenderun Sancağı ve havalisinin tahliyesi üzerinde büyük gayret sarf ettiysek de şimdilik bir şey yapamadık. Ancak orası için hususi bir idare tatbik edeceklerini taahhüt altına aldık. **İnşallah ileride sizleri de kurtaracağız.**"

Umut veren sözler

15 Mart 1923'te Adana gezisinde kendisine "Büyük Gazi, bizi de kurtar! Bizi de hürriyete, ana vatana kavuştur." diye seslenen Hataylılara **"Günü gelecek, siz de kurtulacaksınız!"** dedi. Tayfur Sökmen ve arkadaşlarını İskenderun'da millî bilinci ve teşkilatlanmayı güçlendirmekle görevlendirdi. Antakya, İskenderun ve çevresine **"Hatay"** adını ise **1936'da** verdi.

Lozan ve sonrası

Hatay **Lozan'da** gündeme getirildi ama o günün şartlarında istenen sonuç alınamadı; **1921'deki statü korundu**. Lozan'dan sonra Fransa Ankara Antlaşması'nın şartlarına uymadı, bölgedeki **Türklere baskı** yapmaya başladı.

Hatay'ın değeri: Misakımillî sınırları içindeydi ve nüfusunun **çoğunluğu Türk'tü**. Sahip olduğu **İskenderun Limanı** nedeniyle hem ekonomik hem askerî bakımdan Türkiye için çok önemli bir bölgeydi.

Milletler Cemiyeti Süreci

Sorun yeniden açıldı

Almanya'da **Hitler'in** iktidara gelmesi ve Avrupa'daki gerginlik, Fransa'yı kendi topraklarının işgal edilmesi endişesine düşürdü; Fransa kendi topraklarını koruma politikasına yöneldi. Bu yüzden **1936'da** Suriye ile yaptığı antlaşmayla Suriye'deki **mandasını kaldırmaya** ve Hatay'ın yönetimini **Suriye hükûmetine devretmeye** karar verdi. Türkiye bu karara kesinlikle karşı çıktı; Suriye'ye tanınan egemenlik hakkının Hatay'a da tanınmasını, yani Hatay'ın **bağımsız** olmasını istedi. Atatürk 1936'daki Meclis açılış konuşmasında şöyle dedi: **"Bundan böyle Fransızlarla aramızda senelerdir sürüp giden davanın neticelenmesinin zamanı gelmiştir."**

BUNU UNUTMA

Türkiye sorunu silahla değil, **diplomasiyle ve uluslararası hukukla** çözmek için Milletler Cemiyetine götürdü.

Tarih	Milletler Cemiyetindeki gelişmeler
6 Ekim 1936	Türkiye meseleyi **Milletler Cemiyetine** götürdü ve Hatay'ın geleceğine **bölge halkının** karar vermesini istedi. Bu istek kabul edilmedi.
1936-1937	Cemiyet bölgede inceleme yaptırdı; tarafsız raportör **Sandler'in** hazırladığı rapor Türklerin haklılığını destekledi.
29 Mayıs 1937	Milletler Cemiyeti kararı: Hatay **iç işlerinde bağımsız**, **dış işlerinde Suriye'ye bağlı**, **kendi anayasası** olan ayrı bir yönetim olacak; **resmî dili Türkçe** olacak. Türkiye'nin görüşleri **kısmen** dikkate alındı; o zamanki adıyla **Sancak** özerk bir bölge oldu ama sorun çözülmedi.
1937-1938	Karar kâğıt üzerinde kaldı: **Suriye** Hatay'ın yönetimine karışmaya başladı, **Fransa** ise yeni anayasanın işlemesine engel oldu. Fransızların bölgedeki azınlıkları Türklerin aleyhine kışkırtması, Türkiye ile Fransa'nın arasını açtı. **Hatay Meclisi seçimleri** sırasında da yeni sorunlar çıktı.

Atatürk Mersin'de birlikleri selamlıyor, Mayıs 1938 (temsilî)

Hasta ama kararlı

Fransa kararları uygulamayınca ve Hatay seçimlerinde sorunlar yaşanınca Atatürk, **hastalığının arttığı günlerde 20 Mayıs 1938'de Mersin'e**, **24 Mayıs 1938'de Adana'ya** gitti. Burada Türk ordusunun **topçu ve piyade birliklerini** denetledi. Bu gezi Fransa'ya verilmiş açık ve kararlı bir **gözdağıydı**; Fransa'nın dikkatini çekti ve onu **uzlaşmaya** yöneltti.

Bu benim şahsi meselemdir

Atatürk Hatay için **"Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz."** dedi. Yakın çalışma arkadaşı Hasan Rıza Soyak'ın anılarına göre şöyle söyledi: "Bu benim şahsi meselemdir. … Dünyanın bu durumunda böyle bir meselenin Türkiye ile Fransa arasında silahlı bir anlaşmazlığa sürüklenmesi kesinlikle mümkün değildir. Fakat ben bunu da hesaba kattım ve kararımı vermiş bulunuyorum. Şayet ufukta bu yolda binde bir ihtimal belirirse Türkiye cumhurreisliğinden ve hatta Büyük Millet Meclisi üyeliğinden çekileceğim ve bir fert olarak bana katılacak birkaç arkadaşla beraber Hatay'a gireceğim. Oradakilerle el ele verip mücadeleye devam edeceğim." Atatürk meselenin Fransa ile **dostluk ilişkileri içinde** çözülmesi gerektiğini de vurguladı. Bu sözler, Atatürk'ün Hatay için gerekirse makamlarını bile **feda etmeye** hazır olduğunu gösterir.

Hatay Anavatanda

Fransa neden geri adım attı?

- Avrupa'da artan sorunlar Boğazlar'ın ve Orta Doğu'nun **stratejik önemini** artırdı.
- Fransa, **Almanya ve İtalya'ya** karşı Orta Doğu'da bir ittifaka ve **Türkiye'nin dostluğuna** ihtiyaç duydu.
- Atatürk'ün kararlılığı ve askerî hazırlıklar Fransa'yı **uzlaşmaya** zorladı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Hatay sorunu **savaşmadan, diplomasiyle** çözüldü. Bu, Atatürk'ün **barışçı, gerçekçi ve akılcı** dış politikasının başarısıdır.

Türk askeri Antakya'da (temsilî)

Tarih	Hatay'ın anavatana yolculuğu
3 Temmuz 1938	Türk ve Fransız askerî birlikleri arasında antlaşma: bölgede **2.500 Türk**, 2.500 Fransız ve 1.000 yerel askerden oluşan toplam **6.000 kişilik** güvenlik kuvveti bulunacak.
4 Temmuz 1938	Türkiye ile Fransa arasında **dostluk antlaşması** imzalandı.
5 Temmuz 1938	**Türk askeri Hatay'a girdi.**
Ağustos 1938	Milletvekili seçimleri yapıldı (22 Ağustos).
2 Eylül 1938	**Hatay Millet Meclisi** açıldı; İskenderun Sancağı'na **Hatay Devleti** adı verildi. Cumhurbaşkanlığına **Tayfur Sökmen** getirildi.

Tarih	Bağımsız Hatay Devleti'nden Türkiye'ye
10 Kasım 1938	**Atatürk vefat etti**; Hatay'ın anavatana katılışını göremedi.
1939 ortaları	II. Dünya Savaşı tehlikesi iyice belirdi; Boğazların ve Orta Doğu'nun önemi arttı. Fransa Türkiye ile dostane ilişki kurmak zorundaydı.
23 Haziran 1939	Türkiye ile Fransa arasında yapılan antlaşmayla Fransa, Hatay'ın **Türkiye'ye katılmasını kabul etti**.
29 Haziran 1939	Hatay Devleti Meclisi son toplantısında **oy birliğiyle** Türkiye'ye katılma kararı aldı.
30 Haziran 1939	Hatay **Türkiye'ye katıldı**; Türkiye-Fransa antlaşması TBMM'de onaylandı.
7 Temmuz 1939	TBMM'nin kabul ettiği bir **kanunla** Hatay, Türkiye'nin bir **ili** oldu.
23 Temmuz 1939	Son Fransız birlikleri bölgeden **çekildi**.

DİKKAT!

Atatürk Hatay'ın **bağımsız devlet** oluşunu gördü, ama Türkiye'ye katılışını göremedi. Bu başarı tamamen **onun diplomasisi, kararlılığı ve özverisi** sayesinde kazanıldı.

Hatay neden önemli?

Sorun **Misakımillî'ye uygun** ve tamamen Türkiye lehine çözüldü; verilen tavizlerden biri **geri alındı**. Bugünkü **Türkiye-Suriye sınırı** çizildi ve **Türkiye'nin sınırları son şeklini aldı**. Türkiye, **İskenderun Limanı** sayesinde ekonomik ve askerî bakımdan Doğu Akdeniz'de güçlendi.

Atatürk'ün Hatay Davası

Kazanımımız Atatürk'ün Hatay için **yaptıklarına ve özverisine kanıt göstermektir**. Aşağıdaki tablo bu kanıtları ve gösterdiği özellikleri bir arada verir.

Kanıt (Atatürk ne yaptı?)	Gösterdiği özellik
1921'de Fransa'dan Hatay için **özel yönetim ve Türk kültürünü koruma** hakkı aldı; "İnşallah ileride sizleri de kurtaracağız." dedi.	Gerçekçilik, ileri görüşlülük
1923'te Hataylılara "Günü gelecek, siz de kurtulacaksınız!" dedi; Tayfur Sökmen'i teşkilatlanmayla görevlendirdi; 1936'da bölgeye **Hatay** adını verdi.	Vatanseverlik, teşkilatçılık
Sorunu **Milletler Cemiyetine** götürdü, uluslararası hukuku kullandı.	Barışçılık, akılcılık
"Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz." ve "Bu benim şahsi meselemdir." dedi.	Vatanseverlik, kararlılık
Gerekirse cumhurbaşkanlığından ve milletvekilliğinden çekilip **bir fert olarak** Hatay'a gireceğini söyledi.	Fedakârlık (özveri), kararlılık
Hastalığına aldırmadan Mersin ve Adana'ya gidip **orduyu denetledi**.	Fedakârlık, liderlik
Savaşa girmeden, diplomasi ve uluslararası hukukla sonuç aldı.	Diplomatik deha, barışçılık

Hatay hangi ilkelerle çözüldü?

Tam bağımsızlık ve Misakımillî'ye bağlılık (Hatay'ın Suriye'ye devrine karşı çıkış), **barışçılık** (Milletler Cemiyeti ve antlaşmalar), **gerçekçilik ve akılcılık** (doğru zamanı beklemek, Avrupa'daki dengeleri kullanmak), **millî menfaatleri esas alma**.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Hatay, Atatürk'ün dış politikada **doğru zamanı bekleyip** uluslararası gelişmeleri ülke lehine kullandığının en güzel örneğidir.

Kronoloji

1921 Ankara Antlaşması → **1923** Lozan, statü korundu → **1936** MC'ye başvuru → **1937** MC kararı (iç işlerinde bağımsız) → **1938** Türk askeri Hatay'da, Hatay Devleti → **1939** Türkiye'ye katılma

Karıştırma!

1921 Ankara Antlaşması Fransa ile (Hatay için özel yönetim). **1926 Ankara Antlaşması** İngiltere ile (Musul). **1930 Ankara Antlaşması** Yunanistan ile (nüfus mübadelesi). Üçünün de adı "Ankara Antlaşması"dır!

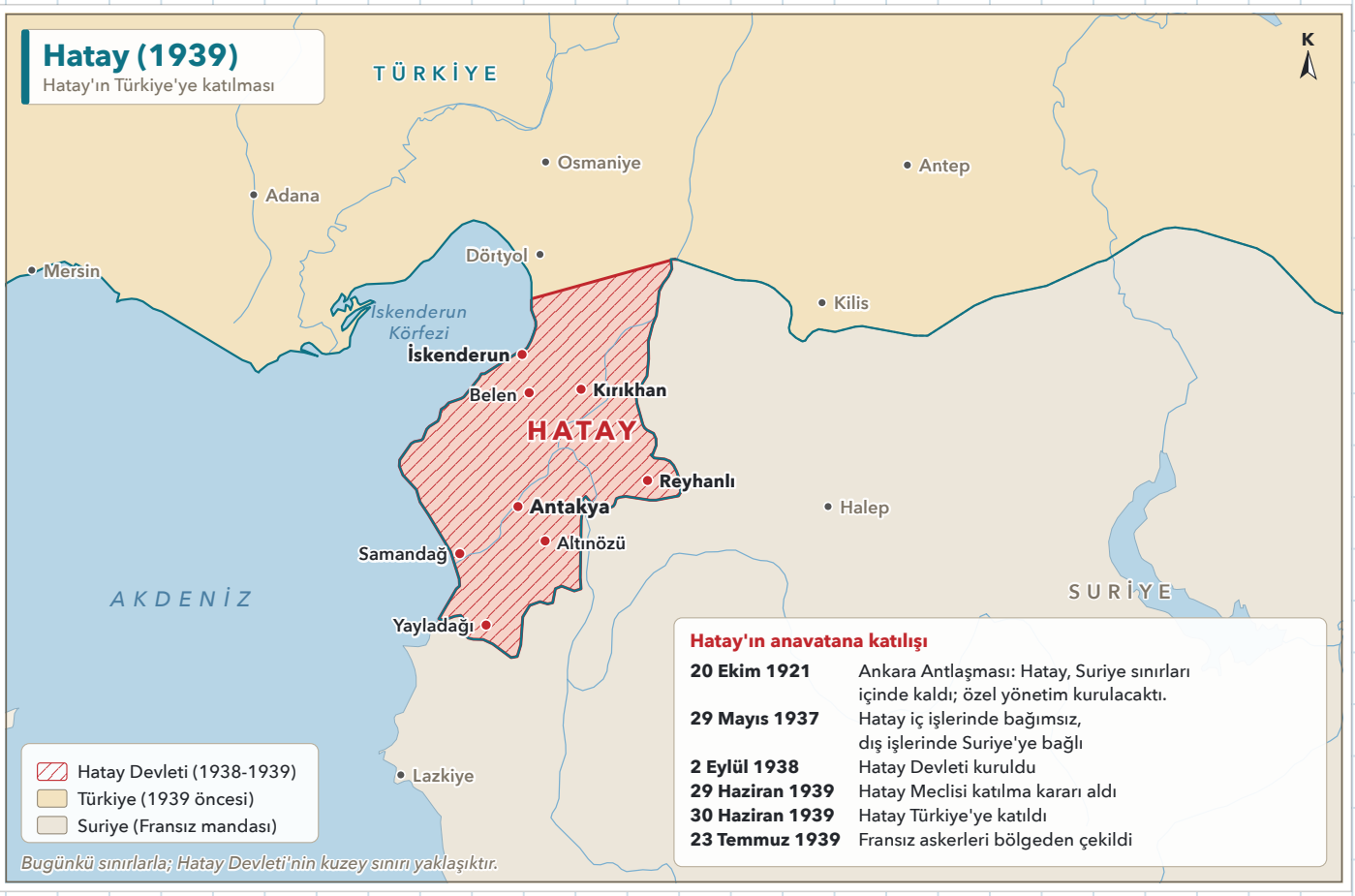
Neden–sonuç zinciri

Mondros ve gizli antlaşmalar → Hatay'ın Fransız işgali → 1921 Ankara Antlaşması (özel yönetim) → Fransa'nın Hatay'ı Suriye'ye devretmek istemesi (1936) → Türkiye'nin Milletler Cemiyetine başvurusu → Fransa'nın kararları uygulamaması → Atatürk'ün kararlılığı ve Mersin-Adana gezisi → Avrupa'da savaş tehlikesiyle Fransa'nın Türkiye'nin dostluğuna ihtiyaç duyması → Hatay Devleti (1938) → Türkiye'ye katılma (1939)

Notlarım

Kazanım: Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıklarına ve bu uğurda gösterdiği özveriye kanıtlar gösterir.

Haritada Hatay

Haritayı okuyalım

- **Ankara Antlaşması** (1921) ile Hatay Fransız yönetimindeki Suriye'de kaldı, bölgeye özel bir yönetim tanındı.
- Milletler Cemiyeti **29 Mayıs 1937'de** Hatay'ın iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Suriye'ye bağlı olmasını kabul etti; **Hatay Devleti** 1938'de kuruldu.
- Hatay Meclisi **29 Haziran 1939'da** katılma kararı aldı; Hatay **30 Haziran 1939'da** Türkiye'ye katıldı, Fransız askerleri **23 Temmuz'da** çekildi.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Hatay sorunu savaş yapılmadan, **diplomasi** yoluyla çözüldü.

Tekrar zinciri

Ankara Antlaşması (1921): özel yönetim → Fransa'nın Suriye'ye bağımsızlık vermeyi kabul etmesi (**1936**) → Milletler Cemiyeti kararı (**1937**) → **Hatay Devleti** (**1938**) → Hatay Meclisinin kararı ve Türkiye'ye katılma (**1939**) → TBMM'nin kanunuyla Hatay'ın Türkiye'nin bir **ili** olması (**7 Temmuz 1939**).

Atatürk'ün özverisi: Hasta olmasına rağmen **1938'de** Mersin ve Adana'ya giderek orduyu denetledi; Hatay'ı **"şahsi meselem"** olarak gördü ve "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz." dedi. Bu davranışlar onun **vatansever, kararlı ve fedakâr** olduğunu kanıtlar.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. 1921 Ankara Antlaşması ile Hatay, Fransız mandasındaki Suriye'de kalmıştır.
☐ 2. Hatay sorunu Lozan'da kesin olarak çözülmüştür.
☐ 3. Hatay Devleti'nin cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen'dir.
☐ 4. Atatürk, Hatay'ın anavatana katılışını görmüştür.
☐ 5. Türk askeri 5 Temmuz 1938'de Hatay'a girmiştir.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Sandler	☐	Hatay Devleti'nin cumhurbaşkanı
B) Tayfur Sökmen	☐	Hatay için özel yönetimin kabul edildiği yıl
C) Adana	☐	Hatay'ın Türkiye'ye katıldığı yıl
D) 1921	☐	Atatürk'ün 1923'te Hataylılarla görüştüğü şehir
E) 1939	☐	Hatay raporunu hazırlayan MC raportörü

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Türkçe** **şahsi** **Mersin** **kırk asırlık**

1. Atatürk hasta olmasına rağmen ..... ve Adana'ya gidip orduyu denetledi.
2. "..... Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz."
3. MC kararına göre Hatay'ın resmî dili ..... olacaktı.
4. Atatürk "Bu benim ..... meselemdir." dedi.

D. Bilgimi yazıyorum

1. 1921 Ankara Antlaşması ile Hatay için sağlanan iki hakkı yazınız.

2. Milletler Cemiyetinin 1937'de Hatay için aldığı karar nedir?

3. Fransa'nın Hatay konusunda geri adım atmasının nedeni nedir?

4. Atatürk'ün Hatay için yaptığı bir çalışmayı yazıp hangi özelliğini gösterdiğini belirtiniz.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!